

**СРЕДНО УЧИЛИЩЕ
„ВАСИЛ ЛЕВСКИ” – ГРАД ХАСКОВО**

Утвърждавам:.....

Милена Михайлова,
Директор

Съгласувал:.....

Елена Карабойдева,
ЗДУД

УЧЕБНА ПРОГРАМА
За провеждане на часовете в 12.клас
ОСНОВИ НА АНАЛИТИЧНАТА И ОРГАНИЧНАТА ХИМИЯ -ПП
ИЗБИРАЕМ МОДУЛ
ЗА УЧЕБНАТА 2023– 2024 ГОДИНА

Първи срок – 1X18 =18 часа

Втори срок -1X18 =13 часа

Годишно -31 часа

Изготвил:.....

Ива Иванова

Учебна програма за избираем модул „Практически аспекти на органичната химия“

XII клас, Химия и опазване на околната среда

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Обучението в избираем модул “ **Практически аспекти на органичната химия**“ е насочено към надграждане на знанията, усъвършенстване на уменията и обогатяване на ценностните отношения, формирани в Модул 3 на профилираната подготовка по химия и ООС.

Съдържателната същност на учебната програма е насочена към задълбочаване знанията за класификация на органичните съединения; изясняване структурата на органичните съединения и връзката между структурата и свойствата на съединенията. Тематично учебното съдържание е структурирано по класове органични съединения като са включени както общи теми, свързани с класификацията, структурата, изомерията и номенклатурата, така и теми, свързани със специфичните химични свойства, обусловени от наличието на конкретна функционална група. Програмата е насочена към използване на съвременните теории за химичната връзка и за строежа на органичните съединения при описание на функционалните групи и молекулите като цяло. Поставен е акцент и върху приложението на органичните вещества в бита и промишлеността и влиянието им върху околната среда и човека.

Темите в учебната програма са насочени и към приложните аспекти на химичното знание, което е основна предпоставка за изграждане на природонаучна грамотност на учениците, необходима за бъдещата им реализация в сферата на природните науки и свързаните с тях технологии, развиване на уменията за самостоятелно учене, свързани с проучване и систематизиране на информация от различни източници, работа в екип при уважение на достойнството и интересите на другите; оценяване значението на изучените вещества и влиянието им върху околната среда и здравето на човека; формиране на отговорност за опазване на околната среда, на собственото здраве и здравето на другите.

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Теми	Компетентности като очаквани резултати	Нови понятия	Брой часове
Тема 1. Класификация и	<ul style="list-style-type: none"> Дефинира понятията изомерия и хомоложен ред.		1

<p>номенклатура на: органичните вещества; химичните реакции.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Класифицира органичните съединения въз основа на техния състав. Разпознава видове въглеродороди по техните структурни формули. • Разпознава по дадена структурна формула производни на въглеродородите: алкохоли, карбонилни съединения, карбоксилни киселини, амини и аминокиселини. Съставя наименования на познатите производни на въглеродородите (метанол, етанол, фенол, метанал, пропанон, етанова киселина, бензоена киселина) по структурна формула, като прилага номенклатурата на IUPAC и записва формула по дадено наименование. • Дефинира видове химични реакции – заместителни, присъединителни, окисление. • Разпознава видове химични реакции по записани уравнения. • Предполага вида на химичните реакции, в които участват някои органични вещества според техния строеж. 		
<p>Тема 2. Качествен и количествен състав на органичните съединения</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Използва основни зависимости при определяне на емпирични и молекулни формули на органични съединения. • Съставя молекулни и структурни формули на въглеродороди въз основа на експериментални данни. 		1
<p>Тема 3. Стереохимия и изомерия 3.1. Съвременни представи за строежа на органичните съединения 3.2. Пространствен строеж на органичните съединения 3.3. Енантиомерия и диастереомерия</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Интерпретира данни, прави изводи и заключения за дължината, полярността и енергията на ковалентните връзки С–С и С–Н в органичните съединения. • Описва факторите, които влияят върху цялостното разпределение на електронната плътност в молекулите на органичните съединения (индукционен и мезомерен ефект). • Обяснява химичните връзки и геометрията на молекулите на органичните съединения въз основа на представите за хибридизация на атомните орбитали. • Представя структури чрез клиновидни, нюмънови и фишерови проекции. 		2

<p>Тема 4. Ациклични въглеводороди</p> <p>4.1. Наситени (алкани)</p> <p>4.2. Ненаситени въглеводороди – алкени, алкини и диени</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Разграничава представители на различни хомоложни редове с една и съща молекулна формула. • Обяснява образуването на σ- и π-връзки в молекулата на въглеводороди. • Обяснява участието на въглеводородите в химични реакции с техния строеж. • Изразява с химични уравнения характерни реакции за различните класове въглеводороди. • Интерпретира таблични и графични данни за свойствата на въглеводородите. • Представя чрез схеми генетични връзки между класовете въглеводороди. Обобщава методи за получаване на въглеводороди • Описва и представя взаимовръзки между различните класове въглеводороди. 		2
<p>Тема 5. Циклични и ароматни въглеводороди</p> <p>5.1. Циклоалкани и циклоалкени</p> <p>5.2. Арени – едноядрени и полиядрени</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Обяснява участието на циклични и ароматни въглеводородите в химични реакции с техния строеж. • Изразява с химични уравнения характерни реакции. • Прилага знания за ориентиращо действие на заместителите. • Обобщава методи за получаване на въглеводороди • Описва и представя взаимовръзки между различните класове въглеводороди. 	полиядрени арени	1
<p>Тема 6.</p> <p>Халогенопроизводни на въглеводородите</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Свързва структурата на халогенопроизводните със свойствата им, като използва таблично или графично представени данни. • Изразява с химични уравнения реакции на халогенопроизводните и начини за получаването им. 		1
<p>Тема 7.</p> <p>Кислородсъдържащи производни на въглеводородите</p> <p>7.1. Хидроксилни</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Разграничава по дадени структурни формули и означава изомери на различни кислородсъдържащи производни на въглеводородите. • Изразява с химични уравнения реакциите на кислородсъдържащи производни на въглеводородите. 	липиди фосфолипиди восьци	3

<p>производни</p> <p>7.2. Карбонилни съединения</p> <p>7.3. Карбоксилни киселини и производните им</p> <p>7.4. Липиди</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Планира и извършва химичен експеримент за разграничаване чрез качествени реакции на кислородсъдържащите производни на въгледородите. • Анализира информация за екологични и здравни проблеми, свързани с използването на кислородсъдържащите производни на въгледородите. • Сравнява по състав мазнини, восъци и липиди. Описва различията в свойствата им. 		
<p>Тема 8. Азотсъдържащи производни на въгледородите</p> <p>8.1. Амини</p> <p>8.2. Аминокиселини</p> <p>8.3. Нитросъединения</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Разграничава по дадени структурни формули и означава изомери на различни азотсъдържащи производни на въгледородите. • Изразява с химични уравнения реакциите на азотсъдържащи производни на въгледородите. • Планира химичен експеримент за разграничаване чрез качествени реакции на азотсъдържащите производни на въгледородите. • Анализира информация за екологични и здравни проблеми, свързани с използването на азотсъдържащите производни на въгледородите. 		1
<p>Тема 9. Въглехидрати</p> <p>9.1. Монозахариди</p> <p>9.2. Олигозахариди и полизахариди</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Класифицира въглехидрати. • Сравнява свойствата на монозахариди, дизахариди и полизахариди. Обяснява различията в свойствата на въглехидратите чрез техния строеж. • Описва разпространението и приложението на въглехидратите в бита и в промишлеността. • Проучва и анализира информация за използването на въглехидратите като съставна част на храните и като хранителни добавки. • Обсъжда екологични проблеми при производството на хартия и коментира необходимостта от рециклирането ѝ. 		2
<p>Тема 10. Белтъчни вещества и нуклеинови</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Описва структурата на белтъчните вещества и на нуклеиновите киселини. • Описва свойствата на белтъчните вещества и на нуклеиновите киселини. 	нуклеинови киселини	1

киселини	<ul style="list-style-type: none"> • Описва взаимовръзката между свойствата, функциите и значението на белтъчните вещества и на нуклеиновите киселини. 		
Тема 11. Полимери и материали	<ul style="list-style-type: none"> • Означава с химични уравнения процеси на полимеризация и поликондензация. • Извлича и представя информация от различни източници за приложението на полимери. Работа в екип при представяне на информация. • Коментира екологични проблеми, свързани с добиването, производството и използването на полимерни материали. • Решава задачи, свързани с природни и синтетични полимери като използва информация от различни източници. • Представя обобщена информация за свойствата на различни полимери. 		1
Тема 12. Ораганични химични технологии и опазване на околната среда	<ul style="list-style-type: none"> • Описва екологични проблеми, свързани с получаването и приложението на въглеродородите. • Описва екологичните и здравните проблеми, свързани с получаването и приложението на производни на ВВ (халогенопроизводни, хидроксилни производни, карбонилни съединения, амини). • Аргументира необходимостта от разделно събиране на отпадъци и необходимостта от рециклирането им. • Обсъжда екологични проблеми, свързани с производство и приложение на СМВ, захари, хартия, полимерни материали. 		2

Учебна програма за избираем модул „Анализ на органичните вещества“ –

ХІІ клас, Химия и опазване на околната среда

1 час седмично/ 18 часа годишно

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Обучението в избираем модул “ **Анализ на органичните вещества**“ е насочено към надграждане на знанията, усъвършенстване на уменията и обогатяване на ценностните отношения, формирани в Модул 3 и 4 на профилираната подготовка по химия и ООС.

Съдържателната същност на учебната програма е насочена към задълбочаване знанията за класификация на органичните съединения; изясняване структурата на органичните съединения и връзката между структурата и свойствата на съединенията. Тематично учебното съдържание е структурирано по класове органични съединения като са включени както общи теми, свързани със специфичните химични свойства, обусловени от наличието на конкретна функционална група. Програмата е насочена към използване на съвременните теории за химичната връзка и за строежа на органичните съединения при описание на функционалните групи и молекулите като цяло. Поставен е акцент и върху приложението на аналитичните методи за изолиране, пречистване и анализ на органичните вещества.

Темите в учебната програма са насочени и към приложните аспекти на химичното знание, което е основна предпоставка за изграждане на природонаучна грамотност на учениците, необходима за бъдещата им реализация в сферата на природните науки и свързаните с тях технологии, развиване на уменията за самостоятелно учене, свързани с проучване и систематизиране на информация от различни източници, работа в екип при уважение на достойнството и интересите на другите; оценяване значението на изучените вещества и влиянието им върху околната среда и здравето на човека; формиране на отговорност за опазване на околната среда, на собственото здраве и здравето на другите.

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Теми	Компетентности като очаквани резултати	Нови понятия	Брой часове
Тема 1. Методи за анализ в органичната химия.	<ul style="list-style-type: none"> • Класифицира методи за анализ, използвани в органичната химия • Описва областите на приложение на често използвани методи. • Посочва подходящи методи за анализ по дадени критерии.		1

Тема 2. Качествен и количествен елементен анализ на органичните съединения	<ul style="list-style-type: none"> • Използва данни от качествения анализ на състава и строежа на веществата за изводи и заключения. • Използва данни от титруване за изчисляване на количествения състав на разтвори, при анализ на органични съединения. 		1
Тема 3. Органични реактиви в аналитичната химия	<ul style="list-style-type: none"> • Дефинира органичен реактив. • Описва подходящите органични реактиви за даден анализ. • Класифицира органични съединения, използвани в аналитичната химия, по тяхното приложение. 	органичен реактив	1
Тема 4. Функционален анализ	<ul style="list-style-type: none"> • Разпознава функционалните групи в състава на органичните съединения. • Обяснява свойства на дадени съединения чрез функционалните групи, въглеродородните остатъци и взаимното им влияние. • Предвижда характерни свойства на органичните съединения по зададен състав и молекулен строеж. • Предвижда по зададен състав и молекулен строеж характерни свойства на органичните съединения. • Представя словесно и с химични уравнения качествени реакции за доказване на функционални групи в органични съединения. • Провежда опити за идентификация на органични съединения. 		1
Тема 5. Изследване на кислородсъдържащи органични съединения	<ul style="list-style-type: none"> • Използва данни от титруване за изчисляване на количествения състав на разтвори. • Описва методи за определяне състава на кислородсъдържащи органични съединения. • Използва данни от експерименти за определяне на структурата на на кислородсъдържащи органични съединения. 		1
Тема 6. Изследване на азотсъдържащи органични съединения	<ul style="list-style-type: none"> • Свързва структурата на азотсъдържащите съединения със свойствата им, като използва таблично или графично представени данни. • Описва методи за определяне състава на азотсъдържащите органични съединения. • Използва данни от експерименти за определяне на структурата на на 		1

	<p>азотсъдържащите органични съединения.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Планира химичен експеримент за разграничаване чрез качествени реакции на азотсъдържащите производни на въглеводородите. 		
Тема 7. Анализ на биоактивни органични съединения	<ul style="list-style-type: none"> • Разграничава аминокиселини, белтъци, мазнини, различни видове въглехидрати и нуклеинови киселини по състав и строеж. • Описва структурата на белтъчните вещества и на нуклеиновите киселини. • Описва свойствата на белтъчните вещества и на нуклеиновите киселини. • Описва взаимовръзката между свойствата, функциите и значението на белтъчните вещества и на нуклеиновите киселини. • Проучва и анализира информация за използването на въглехидратите като съставна част на храните и като хранителни добавки. 		1
Тема 8. Инструментални методи за анализ на органични вещества	<ul style="list-style-type: none"> • Класифицира основните принципи и описва области на приложение на инструменталните методи за анализ. 		1
Тема 9. Сравнителна характеристика на методите за анализ на органичните вещества	<ul style="list-style-type: none"> • Усвояване на знания за основните методи и принципи за анализа на органични вещества. • Сравнява възможностите на различните методи за анализ. 		1
Тема 10. Синтез на органични съединения с важно практическо приложение	<ul style="list-style-type: none"> • Прилага знания за ориентиращо действие на заместителите. • Съставя схеми за анализ на органични съединения. • Провежда опити за идентификация на органични съединения. 		2
Тема 11. Синтез и изследване на лекарствени форми	<ul style="list-style-type: none"> • Дефинира и разграничава понятията лекарство, хранителна добавка, лекарствена форма. • Посочва методи за определяне на най-често срещаните функционални групи в лекарствените вещества. • Извлича и представя информация от различни източници за приложението на хранителните добавки. Работа в екип при представяне на информация. 	<p>лекарствено вещество</p> <p>лекарствена форма</p> <p>хранителна добавка</p>	1